

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Lukács István*
Cím: *Egy óra Sipőcz Jenő emlékmúzeumában*

Forrás: *Ujság*

Bp
(Hely)

1938 I. 14.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Sipőcz Jenő

Idő

"1938"

Személy

Szekestvárosi házinymoda 1927 — 1695

Egy óra Sipőcz Jenő emlékmúzeumában

Most van egy éve annak, hogy meghalt Sipőcz Jenő, Budapest főpolgármestere. Az özvegye a kelenhegyiuti villából — ahol teljesen visszavonultan csak szeretett férje emlékének élt — a nyáron egy Andrássy-úti bérházba költözött. A harmadik emeleti lakás tulajdonképpen — múzeum, Sipőcz Jenő emlékmúzeuma.

Az *Ujság* munkatársa az évforduló alkalmából felkereste a főpolgármester özvegyét. Sipőczné mutatta a szobákat, amelyekben ezernyi tárgy őrzi Sipőcz Jenő emlékét.

Utolsó ceruza

A szalon egyik sarkában, — pálmák között szobormű áll, kópiája annak a szobornak, amelyet *Törzsök Károly* mintázott a diszmagyaros Sipőcz Jenőről, és — amint egy réztábla mutatja a szobor talapzatán — a Fővárosi Alkalmazottak Nemzeti Szövetsége ajándékozta Sipőcznek tizenöt éves polgármestersége emlékére. A szobor mögötti sarokban a falon örökmécses ég, alatta fafaragásu kereszt és imaszámoly áll. A mécses mellett a falon egy bekeretezett levél van. Könnyes az özvegy főpolgármesterné szeme, amikor elmondja a bekeretezett levél történetét.

— Szegény drága férjem halála után eszméletlenül, szanatóriumba kerültem. Napokon át önkivületben feküdtem... Amikor magamhoz tértem, átadtak nekem egy leve-

let. Az ő ágya alatt találták. Nem tudom, mikor írhatta, azt sem tudom, mit akart megírni nekem. Ugy látszik, irás közben elfogyott az ereje, kiesett a kezéből a ceruza.

Felül a levélpapíron dombornyomásos betűk: „A főpolgármestertől.“ Alább ceruzával írott ideges sorok:

Édes Drágám!
Egyetlen Ilonkám
N

Ezek voltak Sipőcz Jenő utolsó ceruzavonásai.

A lakásban még egy bekeretezett levél függ az egyik falon. A levelet Sipőcz László, Budapest árvaszékének egykori elnöke írta 1878 szeptember 30-án.

Kedves Hugom

F. hó 26-án kelt leveledet megkaptam. Köszönöm szeretetteljes megemlékezésedet és üdvözléteidet fiam születéséhez. Tegnap kereszteltük meg a kicsit Jenőnek.

Ebből a „kicsi“-ből, aki 1878 szeptember 29-én keresztelték meg Jenőnek, lett Nagy-Budapest főpolgármestere.

Fényképek

Egy falat tarka emlékszalagok között teljesen eltakarnak fotografiák. Gyöngéd aszszonyi kéz összegyűjtötte az ünnepekről készült fényképeket. Az egyikken *Apponyi Albert* gróffal beszélget a szemüveges, liákosarcu Sipőcz Jenő, a másikon éppen szet fog *Schuschnigg*al. Egy fényképen azt látjuk, hogy *Rothermere* fiával, *Harmsworth* orddal kocsizik, egy fényképen a tragikus orsu *Dollfuss* kancellárt üdvözlí. Szerényen áll a kormányzó mellett egy ünnepségen, bókolással csókol kezét a kormányzónénak egy karácsonyfa előtt.

Bethlennel beszélget. *Gömbös Gyula* mellett áll a *Hősök Terén*. A magyar történelem utolsó tizenöt éve van ezekben a képekben elbeszélve.

„Jó reggelt! Ilonkád“

Sipőczné egy vitrinhez vezet a ujságíró. Ebben a vitrinben halmozta fel meghalt férjének legintimebb tárgyait. Bársony párnán fekszik egy ezüst zsebóra. Félgyeret mutat. Abban a percben, amikor 1937 január elsején délben félegykor Sipőcz Jenő a kelenhegyiuti villában meghalt, megállították az óráját. Az óra mellett babérból font szív, a szalagján ez a szöveg: „Jó reggelt! Ilonkád“. Ezt legutolsó névnapja reggelén helyeztette szobája asztalára felesége. Sipőcz szemüvege is az üvegszekrényben van, meg az a csokor-nyakkendő, amelyet utoljára viselt. Egy gyerekkori fényképe, amit néha mosolyogva megnézelt, egy „Marokkó“ elnevezésű pálcikajáték, ezzel játszott néha esténként a feleségével, hogy pi-

való, amikor — városi szolgálatának megkezdése előtt — ügyvédi gyakorlatot folytatott Sipőcz Jenő. Egy kis gyöngyház kereszt és egy szerencsepátkó ezüstmű, amely állandóan az ágya mellett asztalon állott.

Még egy fénykép a vitrinben. Napsütötte kert kavicsos sétányán jön előre a fotografián Sipőcz Jenő, körülötte a feleségével. A vitrin felett *Klebsberg Kuno* gróf arcképe. „Sipőcz Jenőnek az 1933 október 29-én mondott gyönyörű beszéde emlékére, *Klebsberg Kunóné*.“ A halott miniszter felesége küldte a képet Sipőcznek azért az emlékbeszédért, amelyet a főpolgármester *Klebsberg*ről mondott.

Aminek utoljára örült

Sipőczné egy fényképre mutat:

— Ennek örült utoljára.

A fénykép a főpolgármesternét ábrázolja estélyi ruhában, fejdisszel. 1936 karácsonyán, Sipőcz utolsó karácsonyán, ez a fénykép is a karácsonyfa alatt volt.

Egy szekrény zsufolva van plakettekkel. Itt őrzik azokat az aranykulcsokat is, amelyeket amerikai kollégától, amerikai városok polgármestereitől kapott Sipőcz Jenő. Egy *Krisztus* fej — ez azelőtt mindig az ágya felett függött — és egy remek ceruzarajz, amelyet *Gábor Móric* készített róla.

Sipőczné egy könyvespolcon összegyűjtötte azokat a könyveket, amelyeket legjobban szeretett a főpolgármester. Egy magyar versgyűjtemény, ezeket leggyakrabban olvasgatta, *Torma* Cecil egyik műve, *Tolsztoj Háború és béke*-je, *Karenina Anna*-ja, néhány *Bourget*-kötet, *Sienkiewicz Quo vadis*-a és *Jókai* művei vannak a polcon.

Aztán arról beszél Sipőczné, hogy a férjét a szépirodalom mellett mennyire érde-

kelték a természettudományok. Télen-nyáron reggel félhétkor felkelt, hogy egy órán át természettudományos könyvet olvashasson. Sipőczné egy ripsz-fotőjre mutat. „Abban a fotójben szeretett ülni reggelenként... azért nem huzatom át.” Miközben olvasott, ceruza és blok volt az asztalán, jegyzeteket készített olvasmányairól.

— Azért voltak olyan szépek és gazdagok a beszédei — mondja az özvegy —, mert mindig applikált beszédeibe az olvasmányaiából.

A főpolgármester, aki napját tudományos munkák olvasásával kezdte, később félórás sétát tett feleségével a kertjükben.

— De a sétánk már nem volt nyugodt, folyton be-behívták a szobába a telefonhoz. Pláne, amikor szanáló főpolgármester volt.

Séta után sietett a hivatalába, ahonnan félhárom-három tájban tért haza. „Gyakran még későbbem.”

Imádta a zenét

— Az volt a legnagyobb öröme, ha kettesben ebédelhettünk, de hát természetesen sokszor voltak vendégeink. Ebéd után aludt keveset, alvás után megint sietett a hivatalába. Szabad estéiben az Operába, a Nemzeti Színházba, vagy hangversenyre mentünk. Ő imádta a zenét. Nagyon örült annak, ha néha elbujhatott velem egy moziban, nem mint Budapest főpolgármestere, hanem mint szerény magánember.

Sipőcz özvegye ezután elmondja, hogy 1935-ben jelentkeztek a főpolgármesteren halálos betegségének első jelei. Az orvosok tudták, hogy szervi szivbaja van, de titkolták elötte. Azt mondták neki, hogy a gyomrával van baj.

— Én is azt hittem, hogy gyomorbeteg. Ezért mindennap felirtam, hogy mit eszik, figyeltem, hogy az egyes ételekre hogyan reagál a szervezete. Ő mindig a gyomrára panaszkodott.

1936 decemberében elhatalmasodott rajta a betegség. Tanárok jártak naponta a Kelenhegyi-uti villába. Sipőczné aggodó szeretetében azt találta ki, hogy a villában állandó orvosi felügyelet legyen, Sipőczöt azonban megriasztotta volna az a tudat, hogy állandó orvosi felügyelet alatt áll. Amikor az ott lakó orvos belépett a szobájába, ő mindig azt hitte, hogy az a városból érkezik. A főpolgármester nem gondolt arra, hogy közel van hozzá a halál. December közepén bizakodva érdeklődött Herzog tanárnál, aki megvizsgálta: „Ugy-e, január elsején egészséges lesz-e már? Fel szeretnék menni a főméltóságú urhoz, boldog újévet kívánni.”

December 18-án még városközi ügyekkel foglalkozott, a városközi pártok vezetői voltak nála, kinevezésekről tárgyaltak.

— A szentestén elég jól érezte magát. Felkelt az ágyból, mint egy kisfiú, úgy örült az ajándékoknak. Én mintha éreztem volna, hogy utolsó alkalom a karácsony arra, hogy megajándékozzam, rengeteg ajándékot vettem neki. Többek között egy gramofon is — amit mindig szeretett volna — állt a karácsonyfa alatt. Rögtön játszani kezdte a *Stille Nacht*-lemezt.

„Mindenkinek boldog újévet kívánt”

Karácsony éjszakáján egy óra tájban rosszul lett és attól kezdve állandóan rosszabbodott az állapota. Szilveszterkor már ugyszó-ván percenként injekciót kaptak az orvosok. Elhívták hozzá Zadravetz püspököt, hogy adj fel neki az utolsó kenetet. A főpolgármester tisztá öntudatánál volt, amikor belépett hozzá a püspök. Zadravetz azt mondta: „Eljöttem méltóságodhoz, hogy boldog újévet kívánjak. Sipőcz így felelt: „Én is boldog újévet kívánok, kegyelmes uram.” Aztán beszélgettek a püspök beszélgetés közben úgy fordította szót: „Ha már itt vagyok, jó lenne, ha meggyóznál.” A gyónás láthatólag jólesett a hátdoklónak, bár nem sokkal később elvesztette az eszméletét. Azután csak percekre tért magához. Utolsó mondata az volt: „A feleségem nagyon fáradt... Mindenkinek boldog újévet kívánok.”

Halálának pillanatait így mondja el az özvegye:

— Újév delén hárman voltak az ágy mellett rajtam kívül: Ritoók tanár, Haynal tanár és Makay Dezső, a főudvarnagyi bíróság elnöke. Ő aludt szegény. Én egyszerre Makayhoz fordultam: „Az Istenért, nézze meg Jenő arcát.” Tudniillik hirtelen megváltozott az arca. És a szemében rettenetes rémület volt. Köhögni kezdett. Aztán csend lett. Tanárok föléje hajoltak, már halott volt.

A főpolgármesterné még hónapokig a Kelenhegyi-uti villában maradt. Barátai tanácsára költözött a nyáron az Andrássy-uti bérházba. Azt mondták, hogy könnyebben nyugszik meg, ha elmegy abból a házból, ahol férje meghalt és ahol minden Sipőcz Jenőre emlékezteti.

— Szót fogadtam — mondja Sipőczné —, de magammal hoztam mindent, ami órá emlékeztet, mert én csak úgy tudok élni, ha mindig rá gondolok és az ő emléktárgyait látom.

LUKÁCS ISTVÁN